การศึกษาเปรียบเทียบภาษาศาสตร์เชิงสังคมวัฒนธรรม ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน

A Comparative Study of Sociocultural Linguistics of Bangkok Thai Dialects and Northeastern Thai Dialects

รุ่งรัชนี พร้อมเพรียง, ปรีชา คะเนตนอก, เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์
Rungratchanee Promprieng, Preecha Kanetnork',Ruengdet Pankhuenkhat
นิสิตปริญญาเอก สาขาภาษาศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Ph.D. Student (Linguistics), Faculty of Humanities,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: nawsean.agg@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่มีการใช้คำต่างกัน และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน คำศัพท์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์จำนวน 350 คำ จากพจนานุกรมภาษาถิ่นของทั้งสองภาษา และการเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาและผู้ให้ข้อมูลภาษามาพิจารณาคำให้เป็นหมวดหมู่หรือกลุ่มคำที่มีความแตกต่างในแต่ละถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า

การดำรงชีวิตของกลุ่มคนเปลี่ยนไปทำให้มีการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นทั้งเสียงและคำศัพท์ประกอบด้วยปัจจัยเกี่ยวกับอายุ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเปรียบเทียบคำได้นำเสนอข้อมูล โดยการแสดงเป็นตารางเปรียบเทียบและอธิบายรายละเอียดความแตกต่างของข้อมูลในแต่ละตารางการเปรียบเทียบ

คำสำคัญ: ภาษาศาสตร์, ภาษาไทยถิ่นกลาง, ภาษาไทยถิ่นอีสาน

ได้รับบทความ: 30 เมษายน 2564; **แก้ไขบทความ:** 24 พฤษภาคม 2564; **ตอบรับตีพิมพ์:** 24 พฤษภาคม 2564
Received: April 30, 2021; **Revised**: May 24, 2021; **Accepted**: May 24, 2021

Abstract

This article aims to comparative of word systems that have the same meaning but to use word differently and analytical the ways of the sociocultural affect the change of Bangkok Thai dialects and Northeastern Thai dialects. Word used in data collection for research studies to be interviewed total 350 words. From dictionary of both dialects as well as collected from informants.

The results of the research are as follows:

The live of people have changed, resulting in changed in the local Thai language, both sound and vocabulary. it consists of age factors. The way of analytical and comparative study of words, to present the data was done by the way of using in the comparative chart and explaining details of difference of data in each comparative chart.

Keywords: Linguistics, Central Thai Dialects, Northeastern Thai Dialects

1. บทนำ

ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีการสืบทอดวัฒนธรรมทางภาษาเป็นเวลายาวนาน โดยต้องใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความคิด ความต้องการ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ เมื่อมนุษย์สืบทอดภาษาต่อกันมาก็ย่อมมีการผิดเพี้ยนไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งจะเห็นภาพชัดเจนก็ต่อเมื่อเวลาผ่านไปนานพอสมควร สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงภาษาถิ่นใดถิ่นหนึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติของตัวภาษาเอง การอพยพโยกย้ายของกลุ่มคนผู้ใช้ภาษา การพบปะสังสรรค์ทางสังคมกับกลุ่มชนอื่น ๆ ในที่สุดก็จะทำให้การเปลี่ยนแปลงภาษาไปคนละแนว ภาษาที่ผิดเพี้ยนเปลี่ยนแปลงไปตามท้องถิ่นที่ผู้พูดภาษานั้นอาศัยอยู่เรียกว่า “ภาษาถิ่น” (ฉันทัส ทองช่วย, 2534: 12)

ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานถือว่าเป็นภาษาที่จัดในกลุ่มตระกูลไท-กะได เป็นภาษาพูดที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพมี

ภาษาที่แตกต่างกันไปแต่ละภูมิภาค แต่ละภาคใช้ภาษาพูดที่ไม่เหมือนกัน ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นมีลักษณะทางภาษาศาสตร์ที่คล้ายคลึง เช่น เรื่องของโครงสร้างทางภาษา ระบบเสียงที่มีเสียงสำคัญทางภาษาเหมือนกันคือเสียงสระ เสียงพยัญชนะและเสียงวรรณยุกต์ ถึงแม้ว่าอาจจะมีจำนวนหน่วยเสียงเหล่านี้ไม่เท่ากัน แต่ก็ยังมีหน่วยเสียงที่ใช้ร่วมกันและสามารถสื่อสารกันให้เข้าใจได้

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานในหนังสือชื่อภาษาถิ่นตระกูลไทย (เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์, 2531: 37) ได้อธิบายว่า การจัดกลุ่มภาษาถิ่นตระกูลไทยในประเทศไทยเป็น 19 ภาษาถิ่นด้วยกันในจำนวนนี้มีภาษาไทยลาวหรือภาษาไทยถิ่นอีสาน (Northeastern Thai dialects) เป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งและได้อธิบายว่า ภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ ภาษาไทยลาวที่พูดโดยคนไทยส่วนใหญ่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ภาษาไทยถิ่นนี้คนไทยในประเทศไทยนิยมเรียกภาษานี้ว่า ภาษาไทยถิ่นอีสานหรือภาษาลาว คนรุ่นต่อมามีวิถีชีวิตในการใช้ภาษาเปลี่ยนไปจากเดิมอันเกิดจากการหลั่งไหลของวัฒนธรรม ทำให้วัฒนธรรมและภาษาไทยถิ่นอีสานเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ดังกล่าว กลายเป็นภาษาที่ประสมกับภาษาอื่นและสำเนียงอื่นๆ ตามมา

Wardhaugh (2002: 69) ระบุว่า การค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงโครงสร้างของตัวภาษาเองและเข้าใจถึงการทำหน้าที่ในการสื่อสารของภาษานั้น ๆ รวมไปถึงการศึกษาโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่านอกจากภาษาจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ความคิด อารมณ์และความต้องการของมนุษย์ ภาษาจะต้องมีกฎเกณฑ์เป็นระบบไวยากรณ์ของแต่ละภาษาอีกด้วย สำหรับ Trudgill (2000: 191) ระบุว่า ภาษามีบทบาทสำคัญในการบอกถึงร่องรอยภูมิหลัง (Clue bearing) เพื่อสะท้อนถึงความแตกต่างทางสังคมและภูมิภาคที่อยู่ของผู้พูดผ่านทางการใช้ภาษาสำเนียงพูดและการออกเสียงของผู้พูดอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550: 89-90) ได้อธิบายว่า ปัจจัยสำคัญที่ใช้เป็นเส้นแบ่งทางภาษาสามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัยคือ 1. ปัจจัยทางสังคมและการเมือง (Sociopolitical factors) และ 2. ปัจจัยทางภาษาศาสตร์ (Linguistics factors) ยกตัวอย่างเช่น ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานในเชิงสังคมและวัฒนธรรมนั้นถือได้ว่าเป็นคนละภาษามีโครงสร้างทางภาษาเป็นของตนเอง

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยพบในงานวิจัยหลายเรื่อง เช่น งานวิจัยของ ณชากุญ สิงห์เสนา (2558: 18) ศึกษาคำบุรุษสรรพนามของชาวไทยพวนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา พบว่า กลุ่มไทยพวนมีการใช้คำบุรุษสรรพนามทั้งหมด 193 คำ และปัจจัยทางสังคมที่ใช้ในการวิเคราะห์การใช้คำบุรุษสรรพนาม ได้แก่ เพศและอายุของคู่สนทนา กาลเทศะ ความเป็นเครือญาติ ความสนิทสนม ความสุภาพ และการแสดงอารมณ์ ในงานวิจัยของ ชมพูนุท ธารีเธียร (2558: 55) ศึกษากระบวนการสร้างคำกริยาประสมในภาษาไทยถิ่นอีสานจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า คำกริยาประสมในภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วยคำเดี่ยวตั้งแต่ 2-8 คำ คำกริยาประสมที่ประกอบด้วย 2 คำมีมากที่สุด ในแง่ประเภทของหน่วยคำที่ประกอบกันเป็นคำกริยาประสม พบว่าคำกริยาประสมอาจเกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายต่างกัน และ Charles (1983: 65) ศึกษา Peasant and Nation: A Thai-Lao village in a Thai State ที่บ้านหนองตื่น อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า หมู่บ้านไทย-ลาวในภาคอีสานมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง คือ เป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นท้องถิ่นนิยมมีแบบแผนประเพณีที่แตกต่างจากภาคกลาง เช่น ประเพณีฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ แต่ยังมีลักษณะที่เหมือนภาคกลาง เช่น มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาด้านประชากร และอยู่ภายใต้การกำหนดโครงการพัฒนาจากรัฐบาลเช่นเดียวกับชุมชนในภูมิภาคเอเชียทั้งหลาย และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับรัฐบาลเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

ดังที่งานวิจัยของธนาภัสสร์ สนธิรักษ์ ศุภาวีร์ เลิศผาติวงศ์ และพระหน่อแสง อคฺคเสโน (2563: 49-68) ศึกษาภาษาถิ่นบ้านหนองเนิน ตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาคำศัพท์ภาษาถิ่นสะท้อนถึงวัฒนธรรม โดยพบว่าคำศัพท์มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและภูมิศาสตร์ และในงานวิจัยของพระมหาไสว สิริปญฺโญ (เถาว์ยา) (2563: 14-22) ศึกษาหน่วยเสียงภาษาเขมรถิ่นที่บ้านกะโดนและบ้านหนองยางในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ภาษาเขมรถิ่นที่บ้านกะโดนและบ้านหนองยางในจังหวัดบุรีรัมย์ มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 เสียง มีหน่วยเสียงสระเดี่ยวเสียงสั้น 13 เสียง มีคำศัพท์ที่มีพยางค์ 2 ประเภท และมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 3 ระดับ

จากข้อสังเกตภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานมีระบบภาษาประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการทางภาษา ตระกูลภาษาและทางด้านอื่น ๆ ถึงแม้ว่าคำพื้นฐานในภาษาไทยถิ่นอีสานจะออกเสียงแตกต่างกันกับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบคำจนเกิดเป็นคำใหม่ขึ้นตามการ

ออกเสียงและการใช้คำที่แตกต่างกันของแต่ละถิ่น ส่งผลให้เป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกถึงลักษณะเด่นของแต่ละถิ่นและเมื่อไม่ได้ติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ หรือใช้สื่อสารเฉพาะถิ่นของตน คำที่ใช้ย่อมแตกต่างกันมากขึ้นเป็นลำดับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้คือ ทำให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องลักษณะการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน และทราบถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงภาษาของบุคคลระดับอายุในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่มีการใช้คำต่างกัน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทั้งวิจัยเชิงเอกสาร และภาคสนาม โดยการใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารงานทางด้านวิชาการต่าง ๆ ศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม การเปรียบเทียบระบบคำและการสร้างคำภาษาทั้งสองภาษา และศึกษาพจนานุกรมทั้งสองภาษาเพื่อค้นหาคำศัพท์ ทำการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยสัมภาษณ์กลุ่มที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยเลือกผู้บอกภาษาและผู้ให้ข้อมูลภาษา รวมทั้งสิ้น 20 คน กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ปัจจัยด้านอายุใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้บอกภาษาของกัลยา ติงศภัทิย์ (2526: 7-22) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มผู้มีอายุต่ำกว่า 50 ปี

จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผู้มีอายุเท่ากับหรือมากกว่า 50 ปี จำนวน 5 คน รวมจำนวน 10 คน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากภาคสนามใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และคำที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาวิจัยทั้งสิ้น 350 คำ ทั้งนี้เป็นคำที่เลือกแล้วเห็นว่าเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาทั้งกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ เหตุผลที่ต้องใช้คำศัพท์ในจำนวนที่ต่างกัน เพราะในบางคำศัพท์ของภาษาเป็นคำที่ยาก เป็นเรื่องยากต่อการอธิบายให้มีความชัดเจนและยังมีจำนวนผู้ใช้ภาษาในกลุ่มต่างกัน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกคำศัพท์ทั้งหมดออกเป็นหมวดหมู่ได้ 13 กลุ่ม โดยเลือกจากในหนังสือภาษาไทยถิ่นของวิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2559: 70-161) ได้แก่ 1) คำที่เป็นกิริยา อาการท่าทางแสดงออกต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จำนวน 30 คำ 2) คำที่ใช้เรียกชื่อพืช ผลไม้ ดอกไม้ ผักชนิดต่าง ๆ จำนวน 30 คำ 3) คำที่ใช้เรียกชื่อสัตว์ป่า สัตว์เลี้ยงในบ้าน สัตว์น้ำหรือสัตว์ชนิดต่าง ๆ จำนวน 30 คำ 4) คำที่ใช้เกี่ยวกับอวัยวะร่างกายของคน จำนวน 20 คำ 5) คำที่ใช้เกี่ยวกับเครื่องมือการดำรงชีวิต เครื่องนุ่งห่มเครื่องใช้ในครัวเรือน จำนวน 30 คำ 6) คำที่ใช้เรียกโลกและจักรวาล จำนวน 30 คำ 7) คำที่ใช้เรียกวัน เดือน ปี และเวลา จำนวน 20 คำ 8) คำที่ใช้เกี่ยวกับคำลงท้าย คำสรรพนาม คำสันธาน และคำต่าง ๆ จำนวน 30 คำ 9) คำที่เรียกระบบญาติ และเป็นคำไทยเดิมที่ใช้ร่วมกันมา จำนวน 30 คำ 10) คำที่ใช้เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก จำนวน 30 คำ 11) คำที่ใช้เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร จำนวน 20 คำ 12) คำที่ใช้เกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม ประเพณี จำนวน 30 คำ และ 13) คำที่ใช้เรียกขานเกี่ยวกับศาสนา พระสงฆ์ สามเณร และศาสนวัตถุ จำนวน 20 คำ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เรียบเรียงและสรุปผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ การใช้คำศัพท์ของผู้บอกภาษาจะยึดคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในการสื่อสารในชุมชนเป็นหลัก เปรียบเทียบในการใช้คำศัพท์ของผู้บอกภาษา และนำข้อมูลคำที่ได้มาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้คำ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระบบคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่มีการใช้คำต่างกันและวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน มีดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบระบบคำภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานที่มีความหมายเหมือนกันแต่มีการใช้คำต่างกัน จากการรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานที่เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันแต่ใช้คำแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เลือกประเภทของคำที่มีความแตกต่างในเรื่องการใช้คำ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้[1] ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางภาษาศาสตร์เพื่อช่วยในการถ่ายทอดเสียงของผู้บอกภาษาเป็นสัทอักษรและการออกเสียงในคำตามการศึกษาภาษาถิ่นตระกูลไทยของ เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์ (2554: 103-106) ระบบเสียงภาษาไทยของกาญจนา นาคสกุล (2541: 155-163) และซ่อนกลิ่น วิเศษสกลกิจ (2516: 15) ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการเปรียบเทียบการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน แต่ใช้คำแตกต่างกันมาพอสังเขป

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างเปรียบเทียบคำที่เป็นกิริยา อาการ ท่าทางแสดงออกต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพ		ภาษาไทยถิ่นอีสาน	
‘สนุก’	/sanu˩˧k/	/mu≅~n/	‘ม่วน’
‘ดู’	/du:/	/b≅:~N/	‘เบิ่ง’
‘เดิน’	/d≅:n/	/ɘa:˩˧N/	‘หญ่าง’

[1]/ ~/ หมายถึง สัญลักษณ์แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์เสียงพิเศษในภาษาไทยถิ่นอีสานหรือเสียงแปรวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอีสานที่มีลักษณะออกเสียงขึ้นจมูก

/ / หมายถึง การถ่ายเสียงในระดับสรศาสตร์

[ ] หมายถึง การถ่ายเสียงในระดับสัทศาสตร์

------› หมายถึง รูปสำเร็จของคำ

+ หมายถึง เกิดร่วมกับ

“ ’’ หรือ ‘ ’ หมายถึง ความหมายของศัพท์

<>หมายถึง สัญลักษณ์การเลื่อนเสียงหรือการผลักเสียง

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคำที่เป็นกริยา อาการ ท่าทางแสดงออกต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน พบว่า คำที่ใช้แตกต่างกันบางครั้งภาษาไทยถิ่นกรุงเทพ ได้ยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้แทนความหมายที่เหมือนกันกับภาษาไทยถิ่นอีสาน เช่น เดิน /d≅:n/ ที่ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพใช้ตามคำที่ยืมมาจากภาษาเขมร ส่วนภาษาไทยถิ่นอีสานยังใช้คำเหมือนกับภาษาไทยถิ่นอื่นในประเทศ เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือใช้คำว่าหญ่าง /ʔa:˩N/ ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพมีการสร้างคำขึ้นใหม่ในความหมายเดียวกัน เพื่อให้คำมีการใช้แตกต่างกับภาษาไทยถิ่นอื่น เพื่อแยกการใช้คำให้ชัดเจนแต่ละถิ่นมากขึ้น

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการศึกษาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานปัจจัยเกี่ยวกับอายุดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ตามปัจจัยด้านอายุได้แก่ กลุ่มผู้มีอายุต่ำกว่า 50 ปี

ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพ	ภาษาไทยถิ่นอีสาน			สัทอักษร
	คำศัพท์เดิม	สัทอักษร	คำศัพท์เปลี่ยน	
คำที่เป็นกิริยา อาการ ท่าทางแสดงออกต่างๆ ในชีวิตประจำวัน				
1.รอ	‘ค๊อย’	/kɔ~:y/	‘ถ่า’	/tʰa˩:/
2. กัด	‘ขบ’	/kho<p/	‘กัด’	/ka⌈t/
3. รีบ	‘ฟ่าว’	/fa:⌈w/	‘ลีบ’	/li:⌈p/
4. ขยัน,ทำบ่อยๆ	‘ดุ’	/du<:/	‘ขยัน’	/kʰəya<n/
5. พลัก	‘ซุก’	/su⌈k/	‘ญู้’	/ɲu<:/

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันแต่ใช้คำต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำเฉพาะถิ่นเกิดได้กับหมวดคำที่เป็นคำของแต่ละท้องถิ่นและเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพูดคุยสื่อสารกันในถิ่นของตน ในหมวดคำที่เป็นศัพท์

เรียกชื่อสัตว์ และสิ่งของเครื่องใช้ชนิดต่างๆ เป็นคำที่ท้องถิ่นหนึ่งเรียกชื่อตามถิ่นของตน หรือสิ่งของเครื่องใช้เหล่านั้นอาจไม่มีในถิ่นหนึ่ง จึงเป็นศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่ เมื่อมีสิ่งของนั้นเข้ามาในถิ่นตน เช่น ช้อน เป็น บ่วง ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพอาจไม่มีศัพท์ที่เรียกชื่อนี้มาก่อน เมื่อมีภาชนะนี้ใช้จึงสร้างคำขึ้นใหม่ ตามลักษณะการใช้งานคือใช้ตักสิ่งของได้ จึงเรียกว่า ช้อน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541: 93) ที่ว่า ความแตกต่างในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ มีความแตกต่างทางด้านคำศัพท์ เช่น กรุงเทพฯ พูดว่า “กินข้าวอร่อย” อีสานพูดว่า “กินข้าวแซบ” เป็นต้น เมื่อต้องการเรียกตามภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นการใช้คำที่ท้องถิ่นหนึ่งใช้ไม่เหมือนกับอีกถิ่นหนึ่ง อาจเกิดจากความนิยมในการใช้คำในลักษณะเฉพาะถิ่นตามสภาพภูมิประเทศ การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีท้องถิ่น จึงทำให้ใช้คำไม่เหมือนกัน หรือทำให้คำมีความไพเราะไม่เหมือนกัน จึงไม่สร้างคำที่เป็นคำหลายพยางค์ สร้างคำที่เป็นคำโดดพูดกันแบบสั้น ๆ กะทัดรัดมาใช้พูดจากัน ส่วนภาษาไทยถิ่นกรุงเทพมีการสร้างคำโดยคำนึงถึงปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงสร้างคำที่มีการเพิ่มเติมพยางค์ให้มากในการออกเสียงและเพื่อความไพเราะ หรืออาจใช้คำยืมในภาษาอื่นในความหมายที่ภาษาถิ่นใช้อยู่ จึงทำให้เกิดการใช้คำในความหมายเดียวกันแต่ใช้คำต่างกัน สอดคล้องกับข้อมูลของ ประสิทธิ์ ภาพย์กลอน (2516: 151-156) ที่ว่า เมื่อสองภาษามาปะปนกันภาษาหนึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงลักษณะให้เหมือนกับอีกภาษาหนึ่ง ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่หลายประการคือเปลี่ยนแปลงในเรื่องเสียง แบบสร้างของภาษา และด้านคำศัพท์ ในงานวิจัยของสุพิชญา ไกรกลและสุพัตรา อินทนะ (2558: 57-68) เปรียบเทียบคำศัพท์ตามหมวดต่าง ๆ ของภาษาถิ่นผู้ไทในจังหวัดอำนาจเจริญกับภาษาไทยมาตรฐาน พบว่ามี 4 รูปแบบคือ คำที่มีเสียงคล้ายกันทุกอย่าง คำที่มีหน่วยเสียงคล้ายกันบางอย่าง คำที่แตกต่างกัน และคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ประกอบด้วยอายุ พบว่า กลุ่มที่มีอายุน้อยมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานของจำนวนคำศัพท์ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำแสดงว่ากลุ่มคนที่มีอายุน้อยยังคงใช้ภาษาเดิมเป็นหลักในการสื่อสาร จากคำศัพท์ 350 คำ พบว่า กลุ่มคนที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปีมีการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ จำนวน 40 คำ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.42 ของคำศัพท์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และยังพบอีกว่า กลุ่มคนที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปีใช้ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพปนกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ส่วนกลุ่มคนที่มีอายุเท่ากับหรือมากกว่า 50 ปีมีการ

เปลี่ยนแปลงคำศัพท์ จำนวน 30 คำ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.57 ของคำศัพท์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับที่ ประสิทธิ์ ภาพย์กลอน (2516, 151-156) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงมีหลายปัจจัย ได้แก่ ตัวผู้พูดภาษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอาจมาจากการที่เราติดต่อกับชนชาติอื่นทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้สมาชิกในสังคมยังคงมีการใช้ภาษาถิ่นเดิม คือ ภาษาไทยถิ่นอีสานผู้บอกภาษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า สามารถฟังภาษาไทยถิ่นกรุงเทพแต่พูดไม่ชัดและยังไม่กล้าพูด มีความรู้สึกเขินอาย การใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานจึงมีการเปลี่ยนแปลงภาษาของตนอยู่ในปริมาณปานกลางถึงน้อย กลุ่มคนมีความผูกพันกับถิ่นกำเนิดของตนเองสูง ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ภาษา ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไม่ขาด เป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี มีการใช้ภาษาตนอย่างดี จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นอีสานจำนวนน้อย ดังงานวิจัยของ นิภา ไชยะ (2553) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาษาลาวโซ่ง พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง และมีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยอายุ พบว่า ผู้บอกภาษาที่มีระดับอายุที่ 3 (15-30 ปี) จะพบการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด รองลงมาคือระดับอายุที่ 2 (31-49 ปี) และระดับอายุที่พบการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดคือ ระดับอายุที่ 1 (50 ปีขึ้นไป)

อนึ่งการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสานมีลักษณะทางภาษาศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น เรื่องโครงสร้างทางภาษา ระบบเสียง ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนหน่วยเสียงเหล่านี้ไม่เท่ากัน แต่ก็ยังมีหน่วยเสียงใช้ร่วมกันได้ ระบบคำที่มีลักษณะทางโครงสร้างเป็นคำโดดหรือเป็นคำพยางค์เดียว จึงน่าสนใจศึกษาวิจัยต่อไปว่า ภาษาไทยถิ่นในลักษณะเดียวกันในระยะเวลาอีก 10-20 ปีขึ้นไป โดยนำตัวแปรทางสังคมอื่น ๆ มาใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเพื่อดูว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความเหมือนและความต่างในประเด็นใดบ้าง เกิดจากปัจจัยใด และจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ควรจะศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมจากที่เคยศึกษาแล้ว เช่น การสร้างรายได้ การกระจายรายได้ อาชีพเสริม และการท่องเที่ยว เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาตัวแปรทางสังคมประการอื่น เช่น การศึกษา อาชีพ เพศ ว่า มีผลต่อการใช้คำและการเปลี่ยนแปลงของภาษาในภาษาถิ่นอย่างไรบ้าง และมีการศึกษาวิจัยหมู่บ้านอื่นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม มีปัจจัยอะไรที่เป็นผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเปรียบเทียบภาษาศาสตร์เชิงสังคมวัฒนธรรม ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้องค์ความรู้ใหม่เป็นการประยุกต์โดยสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้บอกภาษาหลักผู้พูดภาษาถิ่น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้บอกภาษาหลัก นักวิจัยและบุคคลทั่วไป การรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างระบบจัดเก็บงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบคำ การสร้างระบบวิเคราะห์ข้อมูลภาษาถิ่นและการแสดงรายละเอียดคำศัพท์ภาษาถิ่นที่วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างชัดเจน ในการวิเคราะห์เพื่อแสดงข้อมูลปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยถิ่นกรุงเทพกับภาษาไทยถิ่นอีสาน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2541). **ระบบเสียงภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยา ติงศภัทิย์, มรว. (2526). **วิธีการศึกษาภาษาถิ่น**. ศาสตร์แห่งภาษา เล่ม 3.

ฉันทัส ทองช่วย. (2534). **ภาษาและอักษรถิ่น (เน้นภาคใต้)**. กรุงเทพฯ: โอ เอสปริ้นส์ติ้งเฮ้าส์.

ชมพูนุท ธารีเธียร. (2558). กระบวนการสร้างคำกริยาประสมในภาษาไทยถิ่นอีสานจังหวัดอุบลราชธานี. **ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ช่อนกลิ่น วิเศษสกลกิจ. (2516). **หน่วยเสียงภาษาอุบลฯ เชียงใหม่ และสงขลา เทียบกับภาษากรุงเทพฯ**. พระนคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

ณชากุญ สิงห์เสนา. (2558). การศึกษาคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทยพวนภาคอีสาน: การเปลี่ยนแปลงภาษาและการใช้ภาษา. **ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธนาภัสสร์ สนธิรักษ์, ศุภาวีร์ เลิศผาติวงศ์ และ พระหน่อแสง อคฺคเสโน. (2563). การศึกษาภาษาถิ่นบ้านหนองเนิน ตำบลหัวถนน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์. **วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**, 6(1), 51-70.

นิภา ไชยะ. (2553). การเปลี่ยนแปลงทางภาษาและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาษาลาวโซ่ง. **ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ

ประสิทธิ์ ภาพย์กลอน. (2516). **การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พระมหาไสว สิริปญฺโญ (เถาว์ยา). (2563). ศึกษาหน่วยเสียงภาษาเขมรถิ่นที่บ้านกะโดนและบ้านหนองยางในจังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์**, 5(2), 14-22.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์. (2531). **ภาษาถิ่นตระกูลไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2554). **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2559). **ภาษาตระกูลไท**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุพิชญา ไกรกลและสุพัตรา อินทนะ. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ตามหมวดต่าง ๆ ของภาษาถิ่นผู้ไทในจังหวัดอำนาจเจริญกับภาษาไทยมาตรฐาน. **วารสารสารสนเทศ**, 4(1), 57-68.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ภาษาศาสตร์สังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Charles, F. (1983). **Peasant and Nation: A Thai-Lao Village in a Thai State**. Infieldwork: The human experience.